

R a a d i o l o e n g .

Seltskondlike pidude ja koosviibimiste toonist.

Eesti Vabariigi esimesed kaks aastakümnet on möödunud pingutavas omariikluse ja rahva elu korraldamise töös. Ja peab täie lugupidamisega tunnustama, et see töö on annud tähelepanuäratavaid tulemusi kõigil meie elu aladel. Selle juures on nii rahva juhtidel, kui ka rahval enesel püstitada tahtnud niipalju uusi tähiseid, ümber orienteeruda nii paljuski, mis ei vasta meie elu nõuetele, ja kõrvale heita paljugi iganenud, ebaratsionaalset ja rahva- ning riigielu kahjustavat ja arengut pidurdavat.

Kõige selle tagajärjel on meie elu nii mõneski suhtes omandanud hoopis teise kultuurilisema ilme. Ent kõigi saavutiste kõrval nii paljudel meie elu aladel tuleb kahjuks mainida üht ala, kus üldise edu ja tõusu asemel oleme pigemini läinud tagasi ja omandanud eluvorme, mille üle pole meil kaugeltki põhjust rõõmustamiseks.

See on meie elukommete ja 'seltskondliku käitumise ala, mis avaldaub kõige reljeefsemalt meie pidude ja selkondlikk~~ude~~ koosviibimiste ilmes. Oleme noore kultuuriga rahvas, kellel perekondlikud ja seltskondlikud traditsioonid pole veel küllalt välja arenend. Seda puudust äratundes oleme haaranud siia ja sinna, küll itta ja läände, küll vastavatesse käitumise käsiraamatuisse ja võõrastesse eeskujudesse, et seda lünka täita. Ent kahjuks ^{veel} mõõnma, et valik pole kaugeltki alati õnnestunud ja on omandatud vahest enam negatiivset ja halba, kui tõeliselt hääd ja väärtuslikku.

Oleme laskunud asjata üleliigsesse peenutsemisse ja väliste vormide ülehindamisse, toreduse ja n.n., noblessi[?] taotlemisse, ~~vaxa~~ mitte ainult linnades vaid kahjuks ka maa ühiskonnas.

On ju iseenesest hääd ja kiiduväärt, et on hakatud enam rõhku panema oma välimusele, oma esinemise oskusele - sest seegi kuulub ju kultuurilikkuse juurde - kuid ei saa ka õigeks kiita, kõiki liialdusi, mis sel alal tehakse. Meie tüse talupoja rahvas ei tarvitse sugugi järele aimata kõiki moe ja aja narrusi, mis välja mõeldakse nende tühiste salongi-

inimeste jaoks, kellel pole suurlinnades muud eluülesannet, kui enese
lõbustamine ja aja kuidagiviisi mööda [✓]saatmine. Nii ei tarvitseks meil
sugugi kujuneda vältimatuks peole või koosviibimisele minnes huuli ja küüni
värvida. Veripunased huuled ja küüned pole kaugeltki esteetilised, äratades
oma ebaloomulikkusega isegi vastumeelsustunnet, ega tee ka ühtki naist
veetlevamaks, kaunimaks - igatahes nende silmis mitte, kes ^{on} säilitanud loo-
muliku maitse. Eriti vähe sobib see meie maaühiskonda, kus noorte naiste
näod on oma loomuliku tervise ^{värvi} ja hää näovärviga juba iseenesest kaunid;
seda vähem sobivad värvitud küüned kätele, mis teevad tõsist austusväärivat
tööd.

Meie rahvas, nii linnas kui maal, peab säilitama oma terve ja loomu-
liku maitse, ja mitte igale moevoohule pimesi järgnema, vaid valima ainult
seda, mis on tõesti kaunis ja mis sobib meie oludesse ja elutingimustesse.

Enne ei olnud meil maaelanike tähelepanu üldse juhitud ja tüüpide antud oma vana
Ei tohi end heidutada lasta igasugustest moekarjetest ja selle järele ^{mis} *üks*

hinnata inimesi, kas nad on peened või mitte, nagu tegi seda keegi pääs-
linnlane, paludes üht riigijuhtivasse seltskonda kuuluvat prouat bridzi mängi-
ma. Saades vastuse, et proua ei mängi mitte bridzi, oli mainitud isik enam

*Nagu ei saa järele mõelda, miks see naine talitama, kui ei saa
ka proua ümberkäia maal muna pessaali, kuhu on palju muna ja
mulla hõõruda*

kui hämmastunud. Küsimusele, kuidas on see üldse võimalik, et proua ei mängi seda mängu, mida ju ometi kõikjal harrastatakse, vastas viimane, et tal pole tõesti tarvis olnud seda veel õppida, kuna neis ringkonnas, kus tema liigub, seda ei mängita. Siin muutus kaaskõneleja otse soolasambaks imestusest ja halvaks-panevalt tähendas ta: "No siis pole see küll kuigi peen ja noobel seltskond, kus teie liigute!" Samuti on ühele Tartu arstile, kes teatas, et ta ei saa bridz^vimängust osa võtta, kuna ta ei oska seda mängida, ta kaaslane tähendanud etteheitvalt: "Ise tahad haritud inimene olla ja ei mängi bridzi^v!!!"

Need mõtteavaldused on nii iseloomustavad praegusele ajale, kus ülehinnatakse kõike välist ja ^{hoopis} ~~sootuks~~ unustatakse, et tõeline kultuur seisab inimese hääs kasvatuses, ta kõrges hingehariduses, mis väljendub kogu ta olekus, ta hoiakus, ta tegevuses ja esinemises. -

Bridzi^v juurde tagasit^vulles, peab mainima, et see on muutunud meie seltskondlik^vkude pidude ja koosviibimiste nuhtluseks. Nii naised kui mehed istuvad ^uõd läbi kaardilauas, kuna ^{ju}selle mängimine tähendab olla noobel -

unustades sootuks oma külaliskohustused nii pererahva kui kaaskülaliste vastu, leidmata aega kellelegi vesta paar sõna sõbralikku juttu, rääkimata üldisest keskustelust, mõtete vahetamisest mõne^e huvitava päevaküsimuse üle j.n.e. Ja nii muutuvad meie koosviibimised igavaks, va^hmuvaeseks, väheütleval^{ks}, jättes ühe osa külaliste hinge tülpimuse ja rahuldamatuse tunde. Kahjuks ei peeta meil pererahvagi poolt vajalikuks külalistele pakkuda mingit meelelahutust - mõningate lõbustuste ja ettekannete näol - kuna nende pe^h hool on tavaliselt pööratud külalistele pakutavate jookide ja roogade rohkusele ning toredusele, mis teeb meie koosviibimised veelgi maisemaks.

Jah, see söökide rohkus ja toredus! Seegi on üks nähe, mida peetakse hääks tooniks ja mis on väga sügavale juurdunud meie seltskonnas. Kuigi selle vastu on tõsiselt sõna võetud, küll naisajakirjades, sellekohastel loengutel, kursustel ja mujal, ei taha ega taha see pahe kaduda. Sel alal on isegi perenaiste vahel nii maal kui linnas käimas suur võistlus, kes oskab oma pe^h lauaga teist üle trumbata. Rääkimata tähtsamate seltskondlikkude

pidude korraldamisest, näevad meil viimasel ajal maaperenaised tõsist muret ja päämurdmist juba rehepeksude ajaks koostavate toidusedelitega. Küllalt sagedasti pöörduakse viimses hädas eriteadlaste ja naiste ajakirjade poole palvega neile saata seks puhuks hästi uhke ja peen toidusedel, et ületrumbata naaberperenaist, kes olevat sel puhul pakkunud selliseid ja selliseid toite - millede nimestik ettenägelikult kirjale juurde lisatud. -

Ja nii kujunevad meil kahjuks olukorrad, kus pidulauad aina ägavad toitude koorma all, kus külalistele pakutakse selliseid keerukaid toite, mida külalised ega teinekord pererahvas isegi ei oska õieti süüagi, kuna paljud road - kuigi päält näha väga isuäratavad ja peened - on vastuvõetamatud meie maitsemeelele.

Rääkimata asjatuist majanduslikk~~est~~ kuludest ja suurest tööevae- vast, on sellised ^{peela}peela~~u~~auad hüljatavad ka hää tooni seisukohalt. Aeg on perenaistel teadmisele jõuda, et toitudega üle kuhjatud laud on just eba- peen ja ^{ega}ei anna hääd tunnistust perenaise kultuurilikkusest ja ta häst maitsest. - Peetagu meeles, etn kultuurinimene ei lähe külla mitte selleks,

X
D. m. m.

et sääl vaid hästi süüa ja juua ning ^{ist} sellised ülekoormatud ^{pidu} peolauad - mille taga muide istutakse veel mitu tundi - on ka tõsiseks nuhtluseks ^{pidu} peovõõrastelegi! Vaadeldagu vaid viimaste õnnetuid ja tülpinud nägusid pärast sellist söömaaega! --

Veel suurem maitsevaesus meie seltskondlik~~ku~~usel pidudel valitseb aga jookide, eriti alkohoolste jookide suhtes. Võiks isegi ^{ist} öelda, et seisukord siin on otse katastroofiline. Kanged napsid, valgeviin ^{vi}ega n.n., vabariigivalge, ⁴ võidutsevad aina meie ^{pidu} peolaudadel. Olukord on muutunud sageli isegi sääraseks - et lauale unustatakse asetada limonadi ja morssi, janu-kustuseks mittealkoholitarvitajaile, viina aga mitte iialgi. Karsked peod on läinud moest, nende kohta kehitatakse vaid õlgu ja leitakse, et need on mittehuvitavad ja igavad.

Meie rahvas ei oskagi ^{veepu} enam loomulikult rõõmusn olla! Ja kui seda keegi kaines olekus ongi, veidi ülemeelikut nalja teeb jne., siis vaadatakse sellele kui veidrikule, kellega ei maksa kaasa minna. Saab aga keegi alkoholiuimas hakkama ka kõige suuremate karutükkidega, labasuste ja inetustekagi, siis muiatakse selle üle vaid hätahtlikult ja leitakse asjad täiesti korras

olevat. - . Aga asjad pole ses suhtes korras! Meie rahvas ~~ei~~ pea alkoholi tarvitamises enam mingisuguseid piire. Meie pidudel lokkab kõikjal liigjoomine ja alkoholi kurjasti tarvitamine. Patustavad ses suhtes nii peokorraldajad kui ~~peovõõrad~~ ^{peovõõrad}: ühed liiga suurel hulgal alkoholi kohale tuues ja seda külalistele pakkudes, teised aga seda ülemäära tarvitades. Ja nii mõõdub harva mõni seltskondlik koosviibimine, kus üks osa peest osavõtjaid kaotab sündsuse mõõdupuu ja oma talumatu ning labase käitumisega rikub teiste ~~peovõõraste~~ ^{peovõõraste} ja pererahva tuju ning peo hääd kordaminekut; ja kas vähe on neidki juhte, kus ~~peovõõrad~~ ^{peovõõrad} satuvad omavahel tülili, lavastavad inetu sõimlemise ja isegi verise kakluse!.

Tõesti paradoksaalne on inimes^e elu: pahe, mis laostab inimesi tervislikult, majanduslikult, kõlb^eliselt, avaldab kahjulikku mõju meie järeltulijatele nii oma halva eeskuju kui pärilikk^ede kahjudega, selle ümber on rahvas loonud erilise aupaistuse, tembeldades seda isikut sangariks, täitsameheks, kes enam joob ja enam kannab. See polegi nagu ~~enam~~ õige mees, kes viina ei võta ja mõõdukust peab. Asi on läinud isegi niikaugemale, et naisedki ei põlga meestega sel alal võistelda, teenides oma vastupidavusega

nii mõnigi kord üldise imetluse ja kaasjoojate tunnustuse.

Ja nii saavad kahjuks võimalikuks ^{mõningadki} ~~sellisedki~~ enda unustamised, nagu
~~oli see juhtunud ühel ametlikul pidusöögil, isegi ühe riigi juhtiva isiku~~
~~juuresolekul, kus mõned mees- ja naissoo esindajad alkoholi uimas~~ ^{käituses} ~~istusid~~
^{lühje vabalt ja intiimselt!}
~~kõige mugavams meeleolus üksteise embuses!~~

Kõike kokkuvõttes peab ütlema, et alkoholi liigtarvitamine annab
meie koosviibimistele inetu ja labase ilme, andes meist halva tunnistuse kui
kultuurirahvast. Viimane aeg on meil asuda joomakommete ^{uuesti} ~~parandamisele~~ ja ^{hõrg}
sellise avaliku arvamuse loomisele, mis hukka mõistab liigjoomise, tunnistades
seda selleks, mis ta tõesti on: s.o. lubamatuks väärnähteks, iseloomu nõrku-
seks, kasvatamatuseks ja enese distipliini puuduseks.

Enam teadlikkust ja aktiivsust ning kodanlist julgust peame üles
näitama selle pahega võitlemisel.

Siinemaani on meil vähe selle hääks tehtud, väljaarvatud üksikud
arad katsed siin ja seal. Nii näiteks on maanaisteseltsid oma tegevuskavva
võtnud joomakultuuri vastu võitlemise ja korraldavad kõiki oma pidusid ilma
alkoholita. Aga kas seltskond peab selle st korraldusest lugu? Ei, kaugeltki

mitte. Nii mõnedki vastustundetud ^{huse} peovõõrad toovad ise sala-ja alkoholi kaasa, juues seda teiste silmapetteks ^{huse} ~~endi~~ suurimaks võidurõõmuks ~~seda~~ limonadi ja teeklaasidest. Kutsutakse aga sääraseid külalisi korrale või toimetatakse nad korrarikkumisel ^{pidu} ~~peo~~ruumist välja, siis võivad sellest naistele tekkida nii mõnigikord ütse ülepääsmatud raskused, eriti siis, kui korrarikkujad on selle organisatsiooni liikmed, kelle ruumides naised, kui allüürnikud oma koosviibimise on korraldanud. Järgmise ~~peo~~ korral võib siis üsna julge olla, et neile seltsi ruume enam ei anta.

Kui loult ja väikese eduga meil mõnel ^{aga} pool alkoholi tarvitamise väärnähte vastu võideldakse, näitab ka järgmine juhtum. Organisatsiooni, milles valitseb ametlik alkoholi keeld, ^{aga} ~~et~~ mida kahjuks mitte ei täideta, saabub uus juht. Esimeste korraldustena annab ta välja ka päevakäsu, et nüüdsest alates kõigil organisatsiooni koosviibimistel maksma pannake täielik alkoholikeeld. Ja tulemused? Endine vaim, kus samuti salaja toodi sisse alkoholi ja seda joodi limonadi ja teeklaasidest, kestab edasi, kusjuures ei pörgata isegi tagasi ka ülalmainitud organisatsiooni juhile ulatamast

vastava sisuga klaasi!

Millest on see kõik tingitud? Esiteks liig sügavale juurdunud eba-loomulikkudest joomakommetest, teiseks seltskonna ja avaliku arvamuse liig häätahtlikust ja liig andetavast suhtumisest alkoholi tarvitamise liialdus-tesse ja kolmandaks kodanikkude julguse puudusest selle pahe vastu võitle-misel. Meil ei söanda isegi auväärne pereisa teha märkust mõnele poisipoigile, kui see ta perekonnapeol tarvitab liig ohtrasti alkoholi. Mujal maailmas jätkub julgust isegi palju vähemate seltskondlikkude eksimuste vastu välja astumiseks. Nii ilmus ajalehes teade inglise kuninga venna Kenti heertsogi kohta, kes ühel Shoti üliõpilasseltsi vastuvõtul, missuguses organisatsioo-nis kehtivaid traditsioone ta ei tundnud, ^{süütas} ~~lätis~~ desserdi järele lauas sigareti, mida jälgisid ka mõned üliõpilased ja kus talle selle seltsi esi-mees, kohaliku lukusepa poeg, kõikide kuuldes tähendas: "Kuninglik kõrgus, ladyd ja dzentelmenid! luban endale teile meenutada, et meie dineedel pole kombeks lauas suitsetada." Selle järele kustutas Kenti heertsog kohe siga-reti ja jätkas vaba keskustelu üliõpilastega.

Rahvata laste pedagoogika

Vaadake, nii toimitakse mujal kultuurriikides. Meil aga ei jatku
julgust isegi oma kallite^{ste} omaksete matuseid pühitseda ilma alkoholita.

Otse barbaarselt mõjub sellistel puhkudel külaliste käitumine maal, kus juba
surnuaia väravast välja jõudes algab viinapudelite kummutamine, millele järg-
neb pead pööratav hobustega kihutamine, et aga kiiremini unustada see kurb
toiming ja leinamajas anduda vaid sööma- ja joomarõõmudele! Kuhu on siin
jäänud seltskonna takti- ja sündsusetunne leinajate vastu, kes seda trallin-
gut peavad päält vaatama raskes mures ja hengekitsikuses!

Rahvakommetel ja seltskondlik^{ku}udel traditsioonidel ja rahva^{on}kasva-
tuse ja rahvakultuuri arendamisel väga suur tähtsus. Sellepärast on kõigi
muude eluavalduste kõrval selle alagi korraldamisel väärikas koht meie üldi-
ses kultuuri^u töös. Meie^u peame ära hoidma halbade kommete sissetungimise
meie ellu, samuti aga ka täie arusaamise ja järjekindlusega välja juurima
rahva elust need väärnähted ja halvad harjumused, mis meie keskel kahjuks
juba maad on võtnud. Oma rahva ja riigi tuleviku pärast, rahva hinge^u-hariduse,
ta hinge^{vae} vääristamise ning õilistamise^u pärast, meie tulevaste põlvete pärast,
kellest peavad kasvama täisväärtuslikud kultuurinimesed, peame oma rahva

keskel maksuma panema hääd ja kaunid kombed, rahva hinge ~~vääristavad~~ ^{parandavad} ja
õilistavad traditsioonid, meid kui tõsist kultuurrahvast tähistava hää tooni.

Suure sammu lähemale sellele ideaalile jõuame, kui oma elust suudame
välja tõrjuda needki väärnähted, mida olen puudutanud siin selles lühikeses
ettekandes.

Ella Treffner